

Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități din Republica Moldova

Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Serghei Lazo, 40, MD-2012, IDNO 1013620006757

E-mail: info@aopd.md; Tel: +373 79 222 505

Nr. 10 din 20 martie 2025

Către:

Parlamentul Republicii Moldova

Guvernul Republicii Moldova

Ministerul Muncii și Protecției Sociale

*Agenția pentru gestionarea serviciilor sociale cu
specializare înaltă*

Oficiul Avocatului Poporului

Copie:

Delegația Comisiei Uniunii Europene

Agenția Elvețiană pentru Dezvoltare și Cooperare

*Agenția Suedeză pentru Dezvoltare și Cooperare
Internațională*

**Cerem măsuri urgente pentru protecția și respectarea drepturilor persoanelor
cu dizabilități instituționalizate**

În numele drepturilor fundamentale și al valorilor europene privind demnitatea umană, libertatea și protecția socială, organizațiile societății civile, semnatare ale acestei petiții, solicităm acțiuni imediate pentru eliminarea tratamentului inuman și a abuzurilor raportate în Centrele de plasament pentru persoane cu dizabilități intelectuale și psihosociale din Republica Moldova.

Conform rapoartelor realizate de societatea civilă și materialelor publicate de presa de investigație, se constată grave încălcări ale drepturilor fundamentale, inclusiv:

- violență fizică severă și tratamente degradante, care pun în pericol viața și integritatea beneficiarilor;
- exploatare prin muncă, inclusiv cazuri care au dus la deces;
- abuzuri sexuale sistematice, urmate de represalii împotriva victimelor.

Situația gravă a persoanelor cu dizabilități instituționalizate în Republica Moldova necesită măsuri urgente în conformitate cu standardele internaționale privind drepturile omului.

Aceste realități contravin angajamentelor asumate de Republica Moldova prin ratificarea Convenției Națiunilor Unite privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (CRPD) și a altor instrumente internaționale.

- Republica Moldova este parte la **Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (CRPD)**¹, care prevede expres, obligația statelor de a proteja persoanele cu dizabilități împotriva torturii, exploatării și abuzurilor (Art. 15, 16, 17,19).

¹ Convenția ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități (CRPD)

<https://social.desa.un.org/issues/disability/crpd/convention-on-the-rights-of-persons-with-disabilities-crpd>

- **Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO)²** garantează dreptul la viață (Art. 2), interzice tortura și tratamentele inumane sau degradante (Art. 3), protejează dreptul la libertate și siguranță (Art. 5), dreptul la respectarea vieții private și de familie (Art. 8) și interzice discriminarea în exercitarea acestor drepturi (Art. 14). Statul are obligația de a respecta, proteja și garanta aceste drepturi, inclusiv prin prevenirea încălcărilor, investigarea abuzurilor și asigurarea unor măsuri eficiente de protecție pentru persoanele vulnerabile, cum sunt persoanele cu dizabilități instituționalizate.
- Totodată, conform **Directivei (UE) 2012/29³ privind drepturile victimelor infracțiunilor**, statele membre sunt obligate să asigure protecția, sprijinul și accesul la justiție pentru persoanele afectate de violență și exploatare.
- În plus, **Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene⁴**, la Articolul 1, consacră principiul inviolabilității demnității umane, iar Articolul 26 garantează dreptul persoanelor cu dizabilități la măsuri care le asigură integrarea și participarea deplină în societate.
- **Strategia Uniunii Europene privind drepturile persoanelor cu dizabilități 2021-2030⁵** subliniază importanța tranziției de la instituționalizare către servicii bazate pe comunitate, respectând demnitatea, autonomia și drepturile fundamentale ale persoanelor cu dizabilități. Strategia stabilește un cadru de acțiune al UE pentru protejarea și promovarea drepturilor persoanelor cu dizabilități, având drept obiective esențiale:
 - Dreptul la autonomie și la o viață independentă – Statele membre trebuie să asigure accesul la locuințe și servicii în comunitate.
 - Protecția împotriva abuzurilor – Se recomandă monitorizarea respectării drepturilor persoanelor cu dizabilități și aplicarea unor sancțiuni severe pentru încălcările constatate.
 - Egalitate în toate domeniile vieții – Incluziunea persoanelor cu dizabilități trebuie garantată prin măsuri legislative și financiare concrete.
- **Ghidul privind viața independentă și incluziunea în comunitate în contextul finanțării UE (2024)⁶**. Acest document, adoptat de Comisia Europeană, oferă recomandări privind utilizarea fondurilor UE pentru sprijinirea incluziunii persoanelor cu dizabilități în comunitate, în conformitate cu Articolul 19 din Convenția ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități (CRPD). Printre recomandările esențiale:
 - finanțarea trebuie să sprijine dezvoltarea serviciilor comunitare și să nu perpetueze sistemul instituțional.
 - statele trebuie să se asigure că toate fondurile publice sunt alocate într-un mod care promovează viața independentă, accesul la locuințe adaptate și sprijin în comunitate.
 - îmbunătățirea mecanismelor de monitorizare pentru prevenirea abuzurilor și exploatarea persoanelor instituționalizate.

²Convenția Europeană a Drepturilor Omului (CEDO)² https://www.echr.coe.int/documents/d/echr/convention_rou

³ Directiva 2012/29/UE a Parlamentului European și a Consiliului <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/PDF/?uri=CELEX:32012L0029>

⁴ Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/HTML/?uri=CELEX:12012P/TXT>

⁵ Strategy for the Rights of Persons with Disabilities 2021-2030 <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=COM:2021:101:FIN>

⁶ Guidance on independent living and inclusion in the community of persons with disabilities in the context of EU funding (2024)

https://employment-social-affairs.ec.europa.eu/news/commission-adopts-guidance-independent-living-persons-disabilities-2024-11-20_en

Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități din Republica Moldova

Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Serghei Lazo, 40, MD-2012, IDNO 1013620006757

E-mail: info@aopd.md; Tel: +373 79 222 505

- **Instrucțiunile privind dezinstituționalizarea, inclusiv în situații de urgență⁷** adoptate de Comitetul ONU pentru Drepturile Persoanelor cu Dizabilități, stabilesc măsuri esențiale pentru eliminarea instituționalizării și prevenirea abuzurilor, specificând:
 - instituționalizarea este în conflict direct cu dreptul persoanelor cu dizabilități de a trăi independent și de a fi incluse în comunitate.
 - dezinstituționalizarea trebuie să fie un proces ireversibil, iar statele trebuie să își asume obligația de a închide instituțiile segregante.

În acest sens, recenta condamnare a Republicii Moldova de către Curtea Europeană a Drepturilor Omului (CtEDO) pentru încălcarea drepturilor unei persoane cu dizabilități instituționalizate (inclusiv muncă forțată și tratament inuman), precum și investigațiile Ziarului de Gardă în instituția din Bădiceni, publicate la 12 și 13 martie (<https://www.zdg.md/investigatii/ancheta/video-beneficiarii-abuzului-batuti-cu-polonicul-in-cap-exploatati-prin-munca-pana-la-deces-si-abuzati-sexual-in-schimbul-tigarilor/> și <https://www.zdg.md/investigatii/ancheta/video-beneficiarii-abuzului-ii-reformarea-esuata-a-sistemului-cimitirul-asta-este-casa-noastra/>) reflectă necesitatea urgentă de reformă.

Republica Moldova are obligația de a respecta aceste standarde internaționale și de a implementa reforme pentru protejarea persoanelor cu dizabilități.

Continuarea instituționalizării în condiții de abuz, violență și exploatare contravine angajamentelor asumate prin ratificarea Convenției ONU privind drepturile persoanelor cu dizabilități și pune în pericol nu doar siguranța beneficiarilor, ci și credibilitatea internațională a statului.

În acest context, este necesar de a fi adoptate măsuri imediate pentru dezinstituționalizare, dezvoltarea serviciilor în comunitate și monitorizarea eficientă a respectării drepturilor fundamentale.

Solicităm:

Având în vedere prevederile legale și obligațiile internaționale asumate, solicităm următoarele măsuri imediate:

1. Închiderea centrului de plasament temporar din Bădiceni prin evaluarea urgentă a tuturor persoanelor cu dizabilități intelectuale și psiho-sociale din Centrul de plasament temporar din Bădiceni, dezvoltarea unor planuri individuale de asistență și reamplasarea acestora în familiile lor biologice, extinse sau în servicii comunitare în regiunile/raioanele de baștină. În acest context ne referim la servicii comunitare existente precum plasament familial specializat, asistență personală, locuință protejată etc.
2. Revizuirea Agendei de Reforme aferentă Planului de creștere pentru Republica Moldova și integrarea dezvoltării serviciilor sociale comunitare pentru persoane cu dizabilități, inclusiv copii cu dizabilități, în Planul de acțiuni pentru asigurarea traiului lor în comunități alături de

⁷ Guidelines on deinstitutionalization, including in emergencies, 2022

<https://www.ohchr.org/en/documents/legal-standards-and-guidelines/crpd5-guidelines-deinstitutionalization-including>

Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități din Republica Moldova

Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Serghei Lazo, 40, MD-2012, IDNO 1013620006757

E-mail: info@aopd.md; Tel: +373 79 222 505

- semeni (asistent parental profesionist, plasament familial specializat, asistența personală, locuință protejată etc.)
3. Continuarea reformei de dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psihosociale , inclusiv copii, din Centrele de plasament temporar și plasarea în servicii sociale. Dezvoltarea și aprobarea unui nou Program de dezinstituționalizare a persoanelor cu dizabilități intelectuale și psiho-sociale, în conformitate cu CRPD și directivele UE. Necesitatea acestui Program nou este argumentată de implementarea reformei "RESTART" în Republica Moldova.
 4. Dezvoltarea serviciilor sociale comunitare pentru persoane cu dizabilități, inclusiv copii cu dizabilități, pentru asigurarea traiului lor în comunități alături de semenii (asistent parental profesionist, plasament familial specializat, asistența personală, locuință protejată etc.)
 5. Întreprinderea măsurilor urgente pentru prevenirea instituționalizării persoanelor cu dizabilități, inclusiv copii cu dizabilități prin promovarea implementării Convenției ONU privind Drepturile Persoanelor cu Dizabilități și a protocolului opțional, dezvoltarea serviciilor de suport în comunități, precum și prin instituirea moratoriului asupra instituționalizării.
 6. Desemnarea Mecanismului Independent de Monitorizare a implementării prevederilor CRPD, precum și a recomandărilor înaintate de Comitetele ONU, urmare raportărilor periodice, vis-a vis de respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități;
 7. Asigurarea accesului victimelor la justiție, inclusiv la servicii juridice gratuite și mecanisme eficiente de raportare a abuzurilor.
 8. Implementarea de măsuri urgente de protecție pentru persoanele care au fost supuse abuzurilor și asigurarea accesului acestora la servicii de reabilitare și sprijin psihosocial.
 9. Organizarea unei ședințe în regim de urgențe cu reprezentanții societății civile și factorii de decizie pentru a stabili măsurile necesare și pașii următori în soluționarea problemei.

Fiecare zi în care aceste măsuri sunt amânate duce la perpetuarea unor încălcări grave ale drepturilor omului. Solicităm întreprinderea acțiunilor prompte pentru protecția și respectarea drepturilor persoanelor cu dizabilități instituționalizate din Republica Moldova.

Ne adresăm comunității donatorilor de a susține incluziunea socială a persoanelor cu dizabilități din Republica Moldova, în conformitate cu prevederile CRPD.

Semnături:

Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități (AOPD) - 60 organizații

Alianța ONG-urilor active în domeniul Protecției Sociale a Copilului și Familiei (APSCF)-70 organizații

Coaliția pentru Incluziune și Nediscriminare (CIN)- 23 organizații

Organizațiile Platformei Parteneriatului Estic:

Fundația pentru Dezvoltare din Republica Moldova

Asociația Internațională a Păstrătorilor Râului Eco-TIRAS

Fundația Laboratorul de Inițiative pentru Dezvoltare "LID Moldova"

Alianța Organizațiilor pentru Persoane cu Dizabilități din Republica Moldova

Republica Moldova, mun. Chișinău, str. Serghei Lazo, 40, MD-2012, IDNO 1013620006757

E-mail:info@aopd.md; Tel: +373 79 222 505

Fundația Soros Moldova

Asociația obștească “Eco-Răzeni”

AO “Automobil Club din Moldova”

Asociația Obștească Asociația pentru Transparență și Apărarea Drepturilor Omului „CETĂȚEAN ACTIV”

A.O. Centrul de Politici și Reforme

AO Platforma Națională a Tinerilor pentru Participare Activă

Amnesty International Moldova

A.O. Asociația pentru Combaterea Izolării Informaționale „ECO”

A.O. Societatea Ecologică ”BIOTICA”

A.O. Agenția de Cooperare Transfrontalieră și Integrare Europeană (ACTIE)

Fundația „Terre des hommes Moldova”

AO Centrul Național de Mediu

Consiliul Național al Tineretului din Moldova (CNTM)

Centrul Regional de Dezvoltare Comunitară

Uniunea organizațiilor invalizilor din Republica Moldova